

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Методичні вказівки

до практичних занять
з дисципліни "Бухгалтерський облік"
для студентів за напрямом 6.030509

Затверджено методичною радою університету,
протокол №
від

Харків - 2017

Укладачі:

В.В. Маліков

ВСТУП

Бухгалтерському обліку сьогодні відведена одна з провідних ролей, оскільки він став обов'язковою передумовою успішної діяльності підприємства в ринкових умовах. Бухгалтерський облік являє собою основу інформаційного забезпечення управління підприємствами.

Навчальна дисципліна "Бухгалтерський облік" належить до нормативних дисциплін циклу загальнооекономічної підготовки і є базовим підґрунтям для майбутніх спеціалістів з обліку і аудиту.

Вивчення дисципліни здійснюється згідно з робочою програмою. Студент повинен оволодіти базовими знаннями з теорії і практики бухгалтерського обліку.

Методичні вказівки з дисципліни "Бухгалтерський облік" призначені для студентів, що навчаються за напрямом 6.030509 "Облік і аудит".

Метою практичних завдань є закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок з дисципліни "Бухгалтерський облік". При вивченні дисципліни розглядаються методологічні принципи побудови обліку на підприємстві використання облікової інформації для складання звітності, аналізу діяльності підприємства з урахуванням діючого законодавства України та державних стандартів.

Методичний посібник складається з вісімнадцяти практичних занять, кожне з яких містить декілька завдань, що виконуються студентами індивідуально за запропонованою методикою. Практичне заняття розраховано на дві - чотири години аудиторних занять.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1
ПОНЯТТЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.
ВИДИ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Мета заняття – засвоїти поняття та категорії бухгалтерського обліку, навчитися розрізняти бухгалтерську інформацію.

Завдання 1

Проаналізувати визначення категорії "бухгалтерський облік", запропоновані різними авторами, прокоментувати переваги та особливості кожного визначення, сформулювати найбільш повне, на Вашу думку, визначення бухгалтерського обліку.

Таблиця 1.1 - Визначення бухгалтерського обліку

Джерело	Визначення
1	2
Астахов В.П. Теория бухгалтерского учета. - М.: "Экспертное бюро - М", 1997. -351 с.	Бухгалтерський облік представляє собою систему безперервного та взаємопов'язаного спостереження і контролю за господарською діяльністю підприємства з метою розрахунку і оцінки показників та надання їх відповідним користувачам для обґрунтування і прийняття управлінських рішень (с. 9)
Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік: роздуми вченого. Житомир: ПП "Рута". 2001. -100с.	Бухгалтерський облік представляє собою самостійну галузь наукових знань, яка так як і інші економічні науки, розвиває та конкретизує загальні економічні закони політичної економії. Зміст предмету науки бухгалтерського обліку в системі управління може бути розкритий через його функції, до яких можна віднести формування інформаційного потоку про кругообіг засобів та госпрозрахункових відносин як між підприємствами та організаціями, так і в середині них; виявлення результатів господарської діяльності; регламентацію господарських операцій, що відображаються; контроль за станом майна та його джерел... Наука про бухгалтерський облік вивчає стійкі, конкретні прояви діючих економічних законів, що повторюються, в умовах різних форм господарювання; розробляє на цій основі шляхи, методи і способи забезпечення кількісного відображення стану і руху засобів та зобов'язань

	підприємства, результатів його діяльності, збереження власності, регламентації правових норм щодо здійснення обліку, контролю та режиму економії (с.21-22)
Сопко В. В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник. - 3-тє вид., перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2000.	Бухгалтерський облік — це облік усіх носіїв права власності на об'єкти вартості, які є елементами ринку. Облік суцільний та безперервний має два аспекти: вартості - "що обмінюють", а також власності - "хто обмінює", тобто хто втрачатиме право власності на об'єкт обміну та набуватиме права власності на об'єкт, що його обмінюють (с. 14)

Продовження таблиці 1.1

1	2
Тяжких Д.С. Основы бухгалтерского учета: Учеб. Пособие. - СПб.: Из-во Михайлова В.А., 1999. -205с.	Бухгалтерський облік можна охарактеризувати як систему збору, реєстрації та узагальнення інформації в грошовому виразі про майно, зобов'язання підприємств та їх рух шляхом безперервного, суцільного і документального обліку всіх господарських операцій (с. 7)
Щадилова С.Н. Основы бухгалтерского учета: Учеб. Пособие. 2-е изд., перераб. -М.: Издательство "Дело и Сервис". 1998. -560с.	Бухгалтерський облік - детальний економічний облік всіх подій та операцій на підприємстві, що здійснюється безперервно та за визначеною державними органами методикою, що використовує різні вимірники та різні форми документів (с. 11)
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» // ВВР України від 08.10.99 № 40 ст. 365	Бухгалтерський облік - це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень (ст. 1)

Завдання 2

Які з користувачів бухгалтерської інформації відносяться до внутрішніх та зовнішніх? Для кожного виду інформації визначити конкретних користувачів.

1. Платоспроможність підприємства.
2. Надійність у поставках матеріалів.
3. Прибуток підприємства.
4. Середня заробітна плата.
5. Розмір кредитів.

6. Умови праці.
7. Здатність підприємства сплачувати відсотки за кредит.
8. Обсяги виробництва.
9. Перспективи розвитку підприємства.
10. Частина прибутку, що використовується для розвитку підприємства.
11. Удосконалення виробничого процесу.
12. Кількість та кваліфікація керівників підприємства.
13. Здатність підприємства реагувати на зміни в економіці.
14. Розмір дивідендів.
15. Строк погашення кредиторської заборгованості.
16. Окупність вкладених коштів.
17. Обсяги реалізованої та нереалізованої продукції.
18. Рівень безробіття в Харківській області.
19. Величина кредиторської заборгованості підприємства.
20. Ліквідність активів підприємства.

Завдання 3

Використовуючи рис. 1 назвати основних користувачів бухгалтерської інформації. Які доповнення Ви могли б внести до запропонованої схеми?

Необхідно розбити зовнішніх користувачів на групи: 1) користувачі з прямим фінансовим інтересом; 2) користувачі з непрямим інтересом і 3) користувачі без фінансового інтересу.

Інвестори	Державні органи		Банки	Біржі	Акціонери (сторонні)	Статистичні органи	Кредитори
	податкові	фінансові					
Зовнішні користувачі							

ПІДПРИЄМСТВО								
Адміністрація	Загальні збори акціонерів	Спостережна рада	Ревізійна комісія	Власники	Співвласники	Менеджери	Керівництво і спеціалісти підрозділів	Члени колективу підприємства

Рисунок 1.1 - Основні користувачі бухгалтерської інформації

Завдання 4

Оцініть наступну ситуацію та висловіть власну думку з приводу обізнаності керівника підприємства з ведення бухгалтерського обліку. Спробуйте уявити себе на місці бухгалтера і визначитися з його діями в даній ситуації.

Дані для виконання:

Керівник підприємства звернувся до бухгалтера з приводу надання такої інформації:

- 1) чи укладено нові договори купівлі-продажу;
- 2) ступінь підготовки бізнес-плану для отримання кредиту;
- 3) кількість нереалізованої продукції;
- 4) сегмент ринку, охоплений продукцією даного підприємства;
- 5) заборгованість перед працівниками по заробітній платі;
- 6) результати перевірки підприємства податковою інспекцією за поточний рік.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2 ОЦІНКА ОБ'ЄКТІВ ОБЛІКУ

Мета заняття - закріпити позицію про необхідність грошової оцінки об'єктів обліку, навчитись розрізняти і використовувати в бухгалтерському обліку різні вимірники.

Завдання 1

Необхідно визначити види вимірників, які використовуються в обліку, і записати їх за прикладом, який надано у табл. 2.1.

Таблиця 2.1- Види вимірників, що використовуються в обліку

№ п/п	Назва цінностей, послуг та витрат праці	Види вимірників		
		натуральні	грошові	трудові
1	Бензин	300л		

Дані для виконання:

- 1) бензин - 300 л.;
- 2) акції - 120 грн.;
- 3) відпрацьований робітниками час - 24 люд./год.;
- 4) вантажні автомобілі - 30 шт.;
- 5) дошки - 50 кв. м.;
- 6) грошові кошти на поточному рахунку в банку - 1500 грн.;
- 7) запасні частини до автомобілів - 380 грн.;
- 8) цукор – 100 кг.;
- 9) відра - 20 шт.;
- 10) сейфи - 8 шт.;
- 11) фарба біла - 15 кг;
- 12) лічильники електроенергії - 8 шт.;
- 13) грошові кошти в касі - 180 грн.;

- 14) послуги автотранспорту - 180 т/км;
- 15) залишки товарів - 125 грн.;
- 16) приміщення цехів - 3 шт.;
- 17) витрати на ремонт автомобілів - 14 люд./год.;
- 18) лопати - 10 шт.;
- 19) спирт технічний -5л.;
- 20) витрати на технічне обслуговування автомобіля – 10 нормо-годин.

Завдання 2

Чи можна визначити загальну суму засобів фірми, яка має **2000 грн.** готівкою, **200 кг.** цвяхів, **100 кг.** картоплі? Пояснити принцип грошового вимірника.

Завдання 3

Підприємство придбало в минулому році трактор за **140 тис. грн.** У цьому році підприємство має можливість продати цей трактор за **160 тис. грн.** Яка ринкова вартість трактора? Яка сума повинна відображати вартість трактора в балансі підприємства на 31 грудня ц.р.?

Пояснити в чому полягає принцип історичної (фактичної) собівартості.

Завдання 4

Громадяни Костенко К.О. і Петренко П.О. - партнери-співвласники хімчистки, яка є товариством з обмеженою відповідальністю. Кожен з партнерів зняв з рахунку підприємства **по 1000 грн.** і поклав на свій особовий рахунок в банку. В бухгалтерському обліку буде відображено:

- а) кошти підприємства не змінились;
- б) грошові кошти підприємства зменшились на 200 грн.;

в) кожен з партнерів, як фізична особа, має на 100 грн. більше.
Пояснити в чому полягає принцип автономності підприємства.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3 ПРЕДМЕТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Мета заняття - засвоїти визначення термінів які характеризують предмет бухгалтерського обліку.

Завдання 1

Пов'язати терміни, наведені нижче, з їх визначеннями. Для цього необхідно проставити праворуч від терміну відповідну літеру.

Таблиця 3.1- Терміни предмету бухгалтерського обліку

Термін 1	Визначення 2
1. Активи (майно)	А. Грошові кошти або інші засоби, вкладені у фірму власником (учасниками) для того, щоб можна було розпочати чи продовжити господарську діяльність

Продовження таблиці 3.1

1	2
2.Зобов'язання	Б. Ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому
3. Капітал	В. Заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, які втілюють в собі економічні вигоди

Завдання 2

Пов'язати терміни, наведені нижче, з їх визначеннями. Для цього необхідно проставити праворуч від терміну відповідну літеру.

Таблиця 3.2 - Поняття предмету бухгалтерського обліку

Терміни	Визначення
1. Господарська діяльність підприємства	А. Засоби, які належать підприємству та розмір яких відображається в бухгалтерському балансі
2. Господарські засоби	Б. Організація особистих і залучених коштів, яка спрямована на добування, переробку, зберігання, переміщення та споживання господарських цінностей
3. Процес постачання (заготівлі)	В. Перевищення понесених витрат над отриманими доходами
4. Процес виробництва	Г. Перевищення планових (кошторисних) показників над звітними
5. Процес реалізації	Д. Перевищення отриманих доходів над понесеними витратами
6. Економія	Е. Перевищення звітних показників над плановими (кошторисними)
7. Перевитрата	Є. Процес придбання товарно-матеріальних цінностей різного виду, необхідних для здійснення виробничих і господарських потреб, і товарів для реалізації
8. Прибуток	Ж. Процес виготовлення продукції, надання послуг, виконання робіт
9. Збиток	З. Процес здійснення договірних зобов'язань перед замовниками і покупцями та зарахування виручки від реалізації продукції, виконаних робіт і наданих послуг на поточний рахунок підприємства

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" №996 від 16.07.1999 р. (з усіма змінами і доповненнями). // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1999, N 40, ст.365.
2. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. - Харків: Фактор, 2007. - 208 с.
3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталів, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. // Офіційний вісник України від 14.01.2000, №52, стор. 67.
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталів, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. // Офіційний вісник України від 14.01.2000, №52, стор. 67..
5. Регістри бухгалтерського обліку. Методичні рекомендації по використанню реєстрів бухгалтерського обліку // Бухгалтерський облік та аудит. - 2001. - №1.С.3 - 8.
6. Бутинець Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. - Житомир: П.П. "Рута", 2000. - 663 с.
7. Васюта-Беркут О. Теорія бухгалтерського обліку. - К.: МАУП, 2001. - 176 с.
8. Грабова Н. Облік основних господарських операцій в бухгалтерських проводках. - К.: - АСК, 2000. 416 с.
9. Крупка Я. Бухгалтерський облік за національними стандартами. - К.: Економічна думка, 2000. - 235 с.
10. Партин Г. Бухгалтерський облік: Основи теорії та практики: Навч. посібник. - К.: Знання, 2000. - 245 с.
11. Пархоменко В. Бухгалтерський облік в Україні. - Луганськ: Промдрук, 2000. - 336 с.
12. Павлюк І. Бухгалтерський облік основних господарських операцій на підприємствах і в організаціях України з 2000 р. - К.: Знання, 2000. - 310 с.
13. Пушкар М. Національні стандарти бухгалтерського обліку України. - Тернопіль: Лілея, 2000. - 106 с.
14. Сопко В. Бухгалтерський облік: Підручник. - КНЕУ, 2000. - 580 с.
15. Сопко В., Завгородній В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: Підручник. - К.: Київський національний економічний університет, 2000. - 260 с.
16. Бухгалтерський облік: навчальний посібник з виконання практичних завдань / За ред. І.І. Сахарцевої. – К.: Кондор, 2005. – 556 с.
17. Онищенко Т., Мякота В. Альбом бухгалтерських проведення. – 8-ме видання, перероблене і доповнене. – Х.: Фактор, 2004. – 304 с.
18. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / За ред.. М.В. Кужельного. – 6-те вид. – К.: А.С.К., 2005. – 266 с.

Навчальне видання

**Методичні вказівки
до практичних занять
з дисципліни "Бухгалтерський облік"
для студентів за напрямом 6.030509**

Укладачі: **В.В.Маліков**

Відповідальний за випуск: **В.В.Маліков**

Редактор

План 2008, поз _____
Підписано до друку _____ Формат 60x80 1/16
Ум. друк. арк. . Обл.-вид. арк.
Замов. № _____ Тираж _____ прим. Ціна договірна.

Видавництво ХНАДУ, 61002, Харків - МСП, вул. Петровського, 25

*Свідоцтво державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України
про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції, серія ДК № 407 від 9.04.2001 р.*